

УДК 271.4(477.83)-9(092)Мудрий Софрон»1923/1943»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-2>

Ольга МАСЛІЙ,

orcid.org/0000-0001-9878-7128

кандидат історичних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Івано-Франківської академії Івана Золотоустого
(Івано-Франківськ, Україна) *maslii.a@ifai.edu.ua*

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ПАРАФІЯ М. ЗОЛОЧЕВА В ДИТЯЧІ ТА ЮНАЦЬКІ РОКИ ЄПИСКОПА СОФРОНА МУДРОГО (1923–1944)

Метою статті є комплексний аналіз греко-католицької парафії м. Золочева в дитячі та юнацькі роки владики Софрона Мудрого. На основі джерельних матеріалів реконструйоване парафіяльне життя греко-католицької громади в зазначений історичний період (1923–1944): кількість храмів, душпастирське служіння священників, діяльність релігійних товариств, чисельність вірних тощо. Особлива увага зосереджена на постаті Степана (Софрона) Мудрого як вихідця з даної релігійної громади та його спогадах. Досліджено історичний шлях ченців-василіян, таких як: о. Омеляна Шуплата, о. Йосафата Федорика та брата Павла Плетенського, їхній внесок у розвиток церковного та громадського життя парафіяльної спільноти. Дане наукове дослідження подає історичний розвиток парафіяльної громади м. Золочева в міжвоєнний період, а також у період Другої світової війни. Відображено події першої та другої радянської окупації м. Золочева та ставлення окупаційної влади до греко-католицького духовенства. Саме події другої радянської окупації стали причиною того, що Степан Мудрий залишив родинне середовище й подався на Захід.

Основою джерельної бази є документи Центрального державного історичного архіву України, м. Львів (ЦДІ-АУЛ), матеріали статистичних збірників Шематизмів Львівської митрополічної архієпархії (1924, 1927, 1928, 1930, 1932, 1938, 1944) та «Історичний шематизм Львівської архієпархії (1832–1944)» – довідники впорядковані о. Д. Блажейовським. Методологічною основою статті виступили принцип історизму, об'єктивності, всебічності, а також комплекс загальнонаукових та спеціально-історичних методів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дане питання не стало предметом дослідження в сучасній українській історіографії. Автор приходиться до висновку, що саме греко-католицька парафія родинного містечка Степана Мудрого заклала основу світоглядних поглядів майбутнього єпископа Софрона. Владика С. Мудрий увійшов у плеяду відомих українців із діаспори, які свої знання та креативність поставили на цілковиту службу для українського народу.

Ключові слова: Степан Софрон Мудрий, священник, парафія, ченці-василіани.

Olha MASLIJ,

orcid.org/0000-0001-9878-7128

Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Social and Humanitarian Disciplines
Ivan Zlatoustyi Ivano-Frankivsk Academy
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *maslii.a@ifai.edu.ua*

THE GREEK CATHOLIC PARISH OF ZOLOCHIV IN THE CHILDHOOD AND YOUTH YEARS OF BISHOP SOFRON MUDRYI (1923–1944)

The purpose of the article is a comprehensive analysis of the Greek Catholic parish of Zolochiv in the childhood and youth years of Bishop Sofron Mudryi. On the basis of source materials, the parish life of the community in this historical period (1923–1944) is reconstructed: the number of churches, pastoral ministry of priests, activities of religious societies, number of believers, etc. Particular attention is paid to the figure of Stepan (Sofron) Mudryi as a member of this religious community and his memoirs. The historical path of Basilian monks such as Fr. Omelian Shuplat, Fr. Josaphat Fedoryk, and Brother Pavlo Pletenskyi, and their contribution to the development of church and social life of the parish community are explored.

This research presents the historical development of the parish community of Zolochiv in the interwar period and during the Second World War. The events of the first and second Soviet occupation of Zolochiv and the attitude of the occupation authorities to the Greek Catholic clergy are reflected. It was the events of the second Soviet occupation that caused Stepan Mudryi to leave his family environment and go to the West.

The source base is based on the documents of the Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv (CSHAUL), materials of statistical collections of Shematyzms of the Lviv Metropolitan Archdiocese (1924, 1927, 1928, 1930, 1932, 1938, 1944) and “Historical Shematyzm of the Lviv Archdiocese (1832–1944)” – a reference book compiled by priest Dmytro

Blasheyovsky. The methodological basis of the article is the principle of historicism, objectivity, comprehensiveness, as well as a set of general scientific and special historical methods. The scientific novelty of the article lies in the fact that this issue has not been the subject of research in modern Ukrainian historiography. The author arrives to the conclusion that it was the Greek Catholic parish of Stepan Mudryy's hometown that laid the foundation for the worldview of the future Bishop Sofron. Bishop Sofron Mudryy joined a galaxy of famous Ukrainians from the diaspora who put their knowledge and creativity at the full service of the Ukrainian people.

Key words: *Stepan Sofron Mudryy, priest, parish, Basilian monks.*

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах повномасштабного вторгнення росії проти України, наукова спільнота має завдання формувати та утверджувати українську націю. У цьому контексті державні та громадські інституції потребують використання історичного досвіду або «політики пам'яті». Історичний розвиток Української греко-католицької церкви (далі – УГКЦ) є складовою цього процесу, адже ця Церква завжди стояла на позиціях державотворення. Духовенство та вірні Церкви підтримували національно-визвольні змагання українського народу, переживали переслідування, тюрми та заслання. Особливої уваги заслуговує вивчення портрету представників духовенства, проведення біографічних досліджень для детальної персоніфікації історичної постаті. Доброю нагодою для такого переосмислення став ювілей 100-ліття з дня народження Софрона Мудрого, який припав на листопад 2023 р.

Особу єпископа Софрона Мудрого відносять до плеяди відомих українців з діаспори, які свої знання та креативність поставили на цілковиту службу для українського народу. Впродовж десятиліть його голос лунав на радіохвилях «Радіо Ватикану» і був чи не єдиним світлом у період панування радянської атеїстичної ідеології на українських землях. Світоглядні погляди майбутнього єпископа Софрона були закладені в родинному середовищі та парафіяльній греко-католицькій спільноті, дослідження якої і стало метою написання цієї наукової розвідки.

Аналіз основних досліджень. Постать єпископа Софрона Мудрого є помітною в українській історіографії. Життєпис владика Софрона поданий на офіційних вебресурсах УГКЦ (Синод єпископів). З українських дослідників здобутки єпископа С. Мудрого аналізували Л. Генік (Генік), Ю. Клоновський (Клоновський), Р. Кухарський (Кухарський, 2015:333–340), І. Ципердюк (Ципердюк, 2016:88–95) та інші. Однак постать владика С. Мудрого потребує більш ґрунтовних наукових студій. Доцільним було б вивчення окремих періодів життєвого шляху Софрона Мудрого, різних напрямків його діяльності як священника, науковця, педагога, єпископа, аналіз його творчої спадщини тощо.

Мета статті. Висвітлити функціонування греко-католицької парафії м. Золочева в дитячі та юнацькі роки єпископа Софрона Мудрого (1923–1944).

Виклад основного матеріалу. Владика Софрон Мудрий народився, як він про це описує у своїй автобіографії «Під опікою Божого Провидіння», у родині Григорія Мудрого та Варвари, із дому Павлишинів, 27 листопада 1923 р. в м. Золочеві тодішнього Тернопільського повіту при вулиці Глинянській, 91 (Мудрий, 2008:8). За матеріалами «Метричної книги (народження) м. Золочів повіту Золочів з 1912–1940 рр.» Степан Мудрий святі тайни Хрещення й Миропомазання прийняв 8 грудня 1923 р. При Хрещенні отримав два імені «Стефан-Василій». Його батько Григорій Мудрий був сином Семена та Єви Городиловських, мама – Варвара, дочка Романа Павлишина й Анни з родини Дуда. Хресними батьками були Андрій Мудрий та Анастасія Саврас. Повитухою при народженні була Параскева Борсукевич. Хрещення здійснив о. Василь Богонюк (ЦДІ-АУЛ. Ф. 201. Оп. 4а. Од. зб. 8599. Арк. 173).

Отець Василь Богонюк народився 6 лютого 1894 р. у с. Зозулі поблизу Золочева. У 1910 р. вступив до спільноти оо. Василіян в с. Крехові, де відбув новіціят та склав перші обіти, але 1917 р. залишив монастир. Згодом, у 1921 р. був зарахований на четвертий курс Львівської семінарії. Священіччя отримав 1923 р. з рук преосвященного владика Йосифа Боцяна. За цивільним станом був одруженим. У 1931 р. здобув ступінь доктора богослов'я у Львівському університеті.

З 1923 р. о. Василь служив в с. Глиняни-Застав'я поблизу Перемишлян; з 1923 по 1926 рр. – катехит у м. Золочеві; з 1926 по 1933 р. – вчитель релігій в м. Скалаті; з 1935 по 1936 рр. – катехит у Винниках поблизу Львова; з 1938–1939 рр. – катехит у с. Люб'яна (Шематизм, 1924:281); з 1941–1944 рр. – шкільний катехит у м. Львові; з 1942 по 1944 рр. – священник у с. Люб'яна (Щирецький деканат) (Блажейовський, Т. П. 2004:48); з 1944 по 1946 рр. священник у с. Грибовичі (Брюховецький деканат). Відмовився підписати «возз'єднання» з РПЦ, через що був змушений залишити парафію. У травні 1949 р.

разом із дружиною був заарештований, згодом засуджений на 10 років ув'язнення. Покарання відбував у Дубравлазі МВС СРСР, працював на лісозаготівлях. Звільнений у 1956 р. Після чого повернувся до Львова. Останні роки проживав у Винниках поблизу Львова, де таємно виконував священниче служіння. Помер 21 травня 1960 р.

За матеріалами першого повоєнного видання «Шематизму всего духовенства греко-католицької Львівської митрополичої архієпархії на рік 1924» Львівська архієпархія була поділена на п'ять протопресвітеріатів: Галицький, Золочівський, Львівський, Стрийський та Тернопільський. У м. Золочів функціонували церкви Воскресіння Господнього та дочірня – св. Миколая (Шематизм, 1924:114). Золочівська парафія Воскресіння Господнього входила до Золочівського протопресвітеріату (Шематизм, 1924:17–18). За матеріалами шематизму, які впорядкував о. Д. Блажейовський, першим храмом Золочева була мурована церква св. Миколая з 1629 р. до 1853 р. як матірня. Пізніше, з 1854 р. головним храмом стала церква Воскресіння Господнього, а храм св. Миколая став дочірнім (Блажейовський, Т. І. 2004:892). Парохом м. Золочева на 1924 р. був о. Степан Юрик (Шематизм, 1924:17–18).

Отець Степан Юрик був довголітнім парохом храму Воскресіння Господнього з 1910 по 1937 рр. Народився о. Степан 8 січня 1864 р. в містечку Миколаїв на Львівщині. На священника висвячений 19 червня 1887 р. Освіту здобував в університетах Риму та Відня, де захистив докторат з богослов'я. З 1891 по 1903 рр. був префектом Львівської семінарії, теж працював вчителем у гімназії з 1897 по 1910 рр., а у 1910 р. був іменованний на пароха храму Воскресіння Господнього м. Золочева, з 1912 р. був призначений Золочівським деканом. За цивільним станом був целібс.

Отець доктор та папський шамбелян Степан Юрик був арештований польською владою 28 лютого 1920 р., і лише у 1921 р. після суду та за відсутності доказів був звільнений (Дубас, 2006:204–205). Зі спогадів Григорія Дмитрука дізнаємося про довголітнього пароха Золочева наступне: «Він працював не тільки на релігійній ниві, а й на культурній, освітній і політичній. Був довголітнім головою філії «Просвіти», головою «Рідної школи». Належав до багатьох українських товариств, як: «Бесіда», «Сільський Господар» та ін. Їздив по читальнях. Давав науки духовні» (Дубас, 2006:205). Помічниками пароха в зазначеному періоді були о. Володимир Бук з 1918 по 1924 рр., о. Йосиф Дерлиця у 1927 р., о. Микола Стечишин з 1927 по 1944 рр. (Дубас, 2006:204–205).

Священник Володимир Бук народився 1887 р. Свячення отримав у 1912 р. Священнодіяв у містечку Галич на території Станиславівської єпархії з 1912 по 1913 рр.; з 1913 р. священник Львівської архієпархії, сотрудник у с. Сасів поблизу Золочева; з 1918 по 1924 рр. помічник пароха у м. Золочеві. Згодом емігрував на Захід, і з 1927 р. виконував служіння катехита у Філядельфії, де і помер 10 листопада 1970 р. (Блажейовський, Т. ІІ. 2004:87).

Священник Йосиф Дерлиця народився 1895 р. У 1923 р. був висвячений на священника, цього ж року був призначений помічником пароха в Золочеві, з 1927 по 1929 р. священнодіяв у с. Заруддя поблизу Зборова, а з 1929 по 1944 рр. – у с. Глецава поблизу Тереховлі (Блажейовський, Т. ІІ. 2004:85). За цивільним станом був одружений (Шематизм, 1924:114).

Отець Микола Стечишин народився 1894 р., на священника був висвячений 1926 р. Виконував служіння спочатку на парафії містечка Радехів з 1926 по 1927 рр., а з 1927 по 1944 рр., з перервами, – у м. Золочеві (Блажейовський, Т. ІІ. 2004:412). За цивільним станом – одружений (Шематизм, 1930:53).

За матеріалами автобіографії преосвященного владики Софрона першими священниками, які закарбувалися в пам'ять малого Степана, були о. М. Стечишин та о. Ю. Микитин. Єпископ так згадував про ці дитячі роки: «Маленькими дітьми ми ходили до захоронки сестер-служебниць. Коли прийшов час іти до школи, батьки віддали нас до української народної школи в м. Золочеві. Учителями Закону Божого були священники о. Стечишин та о. Микитин» (Мудрий, 2008:9). Монастир сестер служебниць Непорочної Діви Марії в м. Золочеві було відкрито 24 березня 1921 р.

Отець Юліян Микитин народився 1902 р. у с. Куткір Золочівського повіту. На священника був висвячений єпископом Микитою Будкою у 1934 Некрополь в Канаді (Дубас, 2006:495).

За матеріалами шематизму на 1924 р. громада парафії Воскресіння Господнього нараховувала 2960 вірних (Шематизм, 1924:114). На 1932 р. число вірних греко-католиків становило 3080 осіб (Шематизм, 1932/33:71). Не всі видані шематизми міжвоєнного періоду подавали кількість вірних, тому важко прослідкувати кількість парафіян, що належали до греко-католицької громади м. Золочева. У 1912 р. була заснована приватна 7-річна «Рідна Школа» за ініціативою філії Українського педагогічного товариства. Ця школа стала осередком виховання національно свідомих громадян,

що склали основу незламного покоління впродовж наступних часів (Дубас, 2006:216–217).

Родичі єпископа Софрона на Богослужіння ходили до монастирської церкви Вознесіння Господнього, яку обслуговували оо. Василяни. «З Золочівським монастирем оо. Василян, наче з родинною хатою, сестрами і батьками зв'язане моє дитинство, юність, зародок мого монашого покликання... Василянський Золочівський монастир майже від 1930 до 1943 рр. був для мене і моєї сестри колискою, а радше Вифлеемом, народження нашого чернечого покликання, як для моєї сестри Софії, так і для мене Степана-Софрона», – так написав владика Софрон Мудрий у своєму «слові до появи книжки» Надії Гупало «Василянський монастир Вознесіння Господнього у Золочеві» (Гупало, 2014:5).

Василянський монастир у м. Золочеві своїми історичними витоками сягає княжих часів, а перша письмова згадка датується 1546 р. (Гупало, 2014:26). За матеріалами шематизму, які упорядкував о. Д. Блажейовський, монастир у Бучинах, поблизу Золочева, був заснований родиною Собельських. З татарськими набігами він зазнав руйнування і монахи розійшлися, щоб врятувати своє життя. Король Ян Собельський зробив значну пожертву на монастир у 1665 р., і монахи у 1704 р. збудували інший монастир ближче до Золочева. У XIX ст. на пожертви старости Миколи Потоцького та графині Люції Комаровської було збудовано величний храм Вознесіння. У 1900 р. монастир приєднався до Добромільської реформи (Блажейовський, Т. II, 2004:515).

На час народження Стефана Мудрого монастир у м. Золочеві був закритий. Дослідниця василянської обителі Надія Гупало зазначає: «У 1921 р. отці василяни тимчасово залишили Золочівський монастир. У приміщенні монастиря в 1922–1925 рр. розмістився сиротинець, яким опікувалися сестри василянки зі Словітського монастиря» (Гупало, 2014:86–87). При монастирі функціонувала церква Вознесіння Господнього. У період відсутності ченців у храмі раз на два тижні, у неділю, служив священник о. Микола Хмільовський (Гупало, 2014:87). До Золочівського монастиря ченці повернулися 1926 р. Служіння настоятеля в січні – листопаді 1926 р. виконував о. Климентій Бжуховський, з 1926 по 1928 рр. о. Мар'ян Повх, з 1928 по 1933 рр. о. Петро Кисіль, з 1933 по 1934 рр. о. Макарій Розумійко, з 1934 по 1944 рр. о. Онисим Шуплат, з 1944 по 1945 рр. о. Йосафат Федорик (Гупало, 2014:87).

Як зазначає Надія Гупало, монастир у Золочеві на той час був одним із найменших у про-

вінції ЧСВВ. На 1936 р. в монастирі були ігумен о. Онисим Шуплат, о. Софрон Соколовський і двоє братів – Йосиф Гродський та Марко Захарчук. У 1937 р. в монастирі були лише о. Онисим Шуплат, о. Аристарх Касалай і брат Павло Плетенецький (Гупало, 2014:87).

Стараннями ігумена о. Онисима Шуплата було відремонтовано церкву й монастир. Завдяки великим організаторським здібностям ігумена в монастирі діяли Апостольство молитви, Марійська дружина, був організований хор. Однак 1 вересня 1939 р. ситуація змінилася – розпочалася Друга світова війна.

Владика Софрон так згадував про ці часи: «Після початку Другої світової війни ми щоденно з моєю сестрою Настунею ходили на Службу Божу до церкви отців Василян у Золочеві. Літургія служилася о шостій ранку. Службу відправляв о. Онисим Шуплат – ігумен-василянин» (Мудрий, 2008:10). «Незабутньою для мене залишилась перша зустріч з червоноармійцями... Кілька людей присутні в церкві. Службу Божу відправляє о. Онисим Шуплат – ігумен-василянин... аж ось у храм входить гурт червоноармійців з карабінами із багнетами на плечах. Усі напідпитку із сміхом підійшли аж до престолу... Деякий час тривала мовчанка. Солдати оглянули всі закутки в храмі і вийшли» (Мудрий, 2008:10).

Розпочався історичний період, у якому один окупаційний режим змінював інший. «Коли Золочів окупували німецькі війська й можна було побачити наслідки «першої радянської», – писав владика Софрон Мудрий, і саме тоді він вирішив своє життя присвятити цілковито Богові та Церкві. «Про це я щодень молився в храмі отців Василян у Золочеві, куди майже щорання ми разом із сестрою Настунею прямували молитися» (Мудрий, 2008:10).

Під час відходу радянської армії в червні 1941 р. було зруйновано верх церкви, унаслідок пожежі обгоріли стіни. Журнал «Місіонер» за травень 1943 р. так описав цю подію: «В часі більшовицького воєнного опору Золочівська церква отців Василян дістала аж 47 гарматних стрілів. Були цілковито розбиті куполи і дах церкви. Церква вже поволі починає приходити до свого первісного стану» (Флис, 2014:240). Удруге монастирський храм був зруйнований у 1944 р., коли під час наступу радянських військ гарматними пострілами було знесено центральну баню. Як зазначає Надія Гупало: «Вдруге не було кому її ремонтувати» (Гупало, 2014:91).

У період німецької окупації Золочівська гімназія була зачинена, але працювала середня елек-

тротехнічна школа. Владика Софрон зазначив, що «катехитом цієї школи був священник Юліан Микитин. ... При монастирі отців Василіян лишились о. Омелян Шуплат, о. Йосафат Федорик, брат Павло Плетенський. Вони нас спонукали до молитви, уповання на Бога» (Флис, 2014:240). Саме ця плеяда василіян і мала великий вплив на вибір майбутнього служіння молодого юнака Степана Мудрого для своєї Церкви та народу, а саме: о. Онисим Шуплат, о. Йосафат Федорик та брат Павло Плетенський.

Ієромонах Онисим Омелян Шуплат народився 21 березня 1907 р. в с. Порохник Ярославського повіту Перемишльської єпархії. 23 квітня 1923 р. після закінчення навчання в Перемишльській гімназії вступив до Василіянського Чину. Після здобуття богословської освіти 25 грудня 1932 р. отримав ієрейські свячення з рук преосвященного владика Йосафата Коциловського, єпископа Перемишльського. З 1933 по 1934 рр., як зазначає дослідниця біографії о. Шуплата Світлана Флис, о. Онисим служив у монастирі Воздвиження Чесного Хреста у м. Бучачі (Флис, 2014:241). З 1934 р. і до переходу Церкви в підпілля життя о. Шуплата було пов'язане з Золочівським монастирем Вознесіння Христового на Львівщині, де він виконував обов'язки ігумена (Гупало, 2014:141).

Після ліквідації Греко-католицької церкви 1946 р. о. Онисим деякий час проживав у монастирі св. Онуфрія с. Погоня, згодом працював робітником на заводі м. Станіслава. Ченцю вдалося уникнути ув'язнення і, незважаючи на переслідування, виконувати свої священничі обов'язки. Він був одним із тих священників, які безстрашно протестували проти ліквідації Греко-католицької церкви. Можна навести хоча б такий факт, що уповноважений Ради в справах Російської православної церкви при Раді міністрів СРСР і УРСР Корчевой повідомляв: «1 жовтня 1956 р. уніатський священник Шуплат подав на ім'я Голови Ради Міністрів СРСР тов. Булганіна скаргу про те, що міліція не дозволяє йому проводити греко-католицькі служби» (Флис, 2014:241).

З 1957 р. о. Онисим Шуплат проживав у с. Дора поблизу Яремча в будинку свого племінника Юрія Сливінського. Помер ієромонах Онисим 27 січня 1985 р. на 79-му році життя, 60-му – чернечого покликання, 53-му – священства. Спочатку був похований на цвинтарі с. Дора біля могили о. М. Деренюка, ченця Студійського Уставу. У 2001 р. відбулось перепоховання о. О. Шуплата ЧСВВ на цвинтар біля монастиря в с. Погоні (Флис, 2014:241).

У спогадах єпископа Софрона Мудрого закарбувалася постать о. Йосафата Федорика, ченця

Золочівського монастиря, а згодом – підпільного єпископа ГКЦ.

Йосафат Федорик народився 20 грудня 1897 р. в місті Ярославі на території сучасної Польщі. Згодом родина переїхала до м. Стрия. З 1918 по 1921 рр. навчався у Львівській духовній семінарії. Після закінчення семінарії вступив до Василіянського Чину (Владика Федорик). Після закінчення чернечої формації з 1924 по 1928 рр. продовжив навчання в Римі, де і отримав священничі свячення. Викладав богослов'я студентам Добромільського та Кристинопільського монастирів, був катехитом у Лаврівському монастирі, настоятелем у Перемишлі, з 1941 по 1944 рр. катехит української гімназії у Холмі, і з березня 1944 р. настоятель монастиря у Золочеві (Гупало, 2014:145146).

Виступав проти «возз'єднання» ГКЦ з РПЦ. Навіть написав у цій справі листа до Раднаркомі УРСР від імені духовенства Золочівського деканату. У вересні 1945 р. був арештований і засуджений на 6 років виправно-трудових робіт. 25 березня 1947 р. був звільнений. Однак 8 березня 1950 р. відбувся другий арешт отця Йосафата, черговий суд засудив його на 25 років виправно-трудових робіт та п'ять років заслання. Згодом покарання було зменшено до 10 років, але із забороною повертатися в Україну. Після звільнення о. Федорик проживав у Караганді, де у 1964 р. був таємно хіротонізований єпископом Олександром Хірою. У 1967 р. повернувся в Україну і проживав у м. Трускавці. Саме владика Федорик 1 травня 1974 р. таємно уділив хіротонію Павлу Василюку. Помер владика Йосафат 28 грудня 1979 р. (Владика Федорик).

Упродовж свого цілого життя преосвящений владика С. Мудрий пам'ятав і про скромного ченця Павла Плетенецького ЧСВВ. Брат Павло народився 27 листопада 1906 р. в Добромилі на Львівщині. 6 червня 1927 р. вступив до Василіянського Чину. Життя брата Павла, як зазначає о. Климентій Стасів, було тісно пов'язане із Золочівським монастирем (Стасів). З 1936 р. брат Плетенецький розпочав своє служіння в цьому монастирі й завершив його в 1993 р. (Блажейовський, Т. II, 2004:537).

Отець Климентій Стасів ЧСВВ зазначає, що: «У пам'яті брата Павла Плетенецького глибоко закарбувалися картини знищеного й двічі обстріляного монастирського храму Вознесіння Господнього... Храм стояв, як поранена людина на шляху без допомоги... Одна-єдина ознака життя – дерево на куполі, як знак надії, що тут колись постане життя» (Стасів). Брат Павло був заарештований і

силомиць вивезений у Сибір, після відбуття терміну повернувся до Золочева й влаштувався на роботу в протитуберкульозний диспансер, який відкрили у василянському монастирі. «Чим не везіння – місце праці – колишній монастир, звідки його вивезли на заслання» зауважив о. Климентій (Стасів). Помер брат Павло Плетенецький 6 грудня 1993 р. в Золочеві на 88-му році життя, 66-му році чернечого покликання (Стасів).

Владика Софрон Мудрий у липні 1944 р. залишив родинне містечко Золочів і подався на Захід. У своїй автобіографії він так записав: «Після довгої облоги Тернополя 14 липня 1944 р. почався масовий наступ червоних військ на Захід. Цього дня було довге бомбардування міста Золочева та шляхів, які ведуть до нього... Мати наша перед кількома днями дістала інсульт і була в тяжкому стані... З благословення моїх батьків, я рішився залишити родинний дім, хвору матір... і всю іншу рідню» (Мудрий, 2008: 12).

Висновки. Таким чином, родинне середовище та парафіяльна громада формувала молодого Сте-

пана Мудрого, який у віці 21 року був змушений залишити Золочів та виїхати на Захід. Пишучи свої спомини, вже на схилі літ, єпископ Софрон пам'ятав про своїх духовних наставників, їхню віру та любов до Бога і свого народу. Усі згадані в автобіографії особи дали свідчення вірності Господеві: о. Василь Богонюк – священник, який хрестив владика зазнав переслідування і разом з дружиною відбув 10 років ув'язнення; о. Онисим Шуплат – ігумен василянського монастиря у м. Золочеві, до своєї смерті був під пильним оком радянських спецслужб, о. Йосафат Федорик та брат Павло Плетенецький теж зазнали тюремного ув'язнення й заслання. Через брак джерел не вдалося прослідкувати служіння вчителів релігії Золочівської школи: о. Миколи Стечишина та о. Юліана Микитина. Відомо тільки, що о. Юліан Микитин емігрував на Захід і останні роки свого життя проживав у Канаді. Саме ці духовні наставники з родинного містечка заклали основу світоглядних поглядів майбутнього єпископа Софрона Мудрого та запалили в його серці любов до Церкви і свого народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської Архієпархії (1832–1944). Т.І: Адміністрація і Парохії. Львів, 2004. 1003 с.
2. Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії (1832–1944). Т.ІІ: Духовенство і Релігійні Згромадження. Львів, 2004. 550 с.
3. Владика Йосафат Федорик. *Синод єпископів УГКЦ*. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka>
4. Владика Софрон Мудрий. *Синод єпископів УГКЦ*. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/>
5. Генік Л. Доктор канонічного права Софрон Мудрий (ЧСВВ) – дослідник історії українського християнства. *Карпати: людина, етнос, цивілізація*. 2017–2018. Вип. 7–8. С. 305–326. URL: <https://carpathiansjournal.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/76/2018/11/Любов-Генік.pdf>.
6. Гупало Н. Василянський монастир Вознесіння Господнього в Золочеві. Львів: Скриня, 2014. 190 с.
7. Золочівщина: минуле і сучасне / Упоряд. М.В. Дубас. Львів: Видавництво «Мс», 2006. 784 с.
8. Климентій Стасів, о. ЧСВВ. Через терпіння – до благодаті: брат Павло Петро Плетенецький, ЧСВВ (3 історії підпілля УГКЦ) URL: <https://risu.ua/chez-terpinnya-do-blagodati>
9. Клоновський Ю. Праці Софрона Мудрого як джерело до вивчення діяльності владика та історії Церкви. URL: <https://www.academia.edu/16735559>
10. Кухарський Р. Громадська активність владика Софрона Мудрого у контексті національно-патріотичного виховання. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки*. 2015. Вип. 8: до 25-річчя створення кафедри історії України. С. 333–340. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
11. Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 216 с.
12. Український некрополь в Канаді. URL: <https://www.facebook.com/people/>
13. Флис С. Греко-Католицька «катакомбна» Церква на Надвірнянщині: персоналістичний аспект. *Науковий вісник ІФБУ «Добрий Пастир»: зб. Наук. праць. Вип. 6. Богослов'я*. – 2014. С. 240–244.
14. Шематизм всего духовенства греко-католицької Львівської митрополичої архієпархії на рік 1924. Річник 72. Львів: Накладом архієпархіального духовенства, 1924. 328 с.
15. Шематизм Греко-Католицького духовенства Львівської архієпархії на рік 1930. Річник 75. Львів: Накладом канцелярії митрополичої консисторії. 1930. 165 с.
16. Шематизм Греко-Католицького духовенства Львівської архієпархії на рік 1932/33. Річник 77. Львів: Накладом митрополичої консисторії. 1932. 242 с.
17. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф.201 Греко-католицька митрополича консисторія м. Львів. Оп. 4а Метрична книга (народження) м. Золочів повіт Золочів з 1912 – 1940 рр. Од. зб. 8599 (1912 – 1944). 226 арк.

REFERENCES

1. Blazheiovskiy D. (2004). Istorychnyi shematyzm Lvivskoi Arkhiiiparkhii (1832–1944). [Historical scheme of the Lviv Archdiocese (1832–1944)]. T. I: Administratsiia i Parokhii. Lviv, 1003 s. [in Ukrainian].
2. Blazheiovskiy D. (2004). Istorychnyi shematyzm Lvivskoi arkhiiiparkhii (1832–1944). [Historical scheme of the Lviv Archdiocese (1832–1944)]. T. II: Dukhovenstvo i Relihiini Zghromadzhenia. Lviv, 550 s. [in Ukrainian].

3. Vladyka Yosafat Fedoryk. [Bishop Josaphat Fedoryk]. Synod yepyskopiv UHKT. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka> [in Ukrainian].
4. Vladyka Sofron Mudryi. [Bishop Sofron Mudryy]. Synod yepyskopiv UHKT. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryi-472/> [in Ukrainian].
5. Henyk L. (2017–2018). Doktor kanonichnoho prava Sofron Mudryi (ChSVV) – doslidnyk istorii ukrainskoho khrystyanstva. [Doctor of Canon Law Sofron Mudryy (ChSVV) is a researcher of the history of Ukrainian Christianity]. Karpaty: liudyna, etnos, tsyvilizatsiia. Vyp. 7–8. S. 305–326. URL: <https://carpathiansjournal.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/76/2018/11/Liubov-Henyk.pdf>. [in Ukrainian].
6. Hupalo N. (2014). Vasyliianskyi monastyr Voznesinnia Hospodnoho v Zolochevi. [Basilian Monastery of the Ascension of the Lord in Zolochiv]. Lviv: Skrynia, 190 s. [in Ukrainian].
7. Zolochivshchyna: mynule i suchasne (2006). [Zolochiv region: past and present] / Uporiad. M.V. Dubas. Lviv: Vydavnytstvo «Ms», 784 s. [in Ukrainian].
8. Klymentii Stasiv, o. ChSVV. Cherez terpinnia – do blahodati: brat Pavlo Petro Pletenetskyi, ChSVV (Z istorii pidpillia UHKT) [Through patience – to grace: brother Pavlo Petro Pletenetsky, ChSVV (From the underground history of the UGCC)]. URL: <https://risu.ua/cherez-terpinnya-do-blagodati> [in Ukrainian].
9. Klonovskyi Yu. Pratsi Sofrona Mudroho yak dzherelo do vyvchennia diialnosti vladyky ta istorii Tserkvy. [The works of Sofron Mudryy as a source for studying the activities of the bishop and the history of the Church]. URL: <https://www.academia.edu/16735559> [in Ukrainian].
10. Kukharskyi R. (2015). Hromadska aktyvnist vladyky Sofrona Mudroho u konteksti natsionalno-patriotychnoho vykhovannia. [Public activity of Bishop Sofron the Wise in the context of national-patriotic education]. Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Istorychni nauky. Vyp. 8: do 25-richchia stvorennia kafedry istorii Ukrainy. S. 333–340. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe [in Ukrainian].
11. Mudryi S. (2008). Pid opikoiu Bozhoho Provydinnia. [Under the care of God's Providence]. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 216 s. [in Ukrainian].
12. Ukrainskyi nekropol v Kanadi. [Ukrainian necropolis in Canada]. URL: <https://www.facebook.com/people/> [in Ukrainian].
13. Flys S. (2014). Hreko-Katolytska «katakombna» Tserkva na Nadvirnianshchyni: personalitychnyi aspekt. [The Greek-Catholic «catacomb» Church in Nadvirnyan region: a personalistic aspect]. Naukovyi visnyk IFBU «Dobryi Pastyr»: zb. Nauk. prats. Vyp.6. Bohoslovia. S. 240–244. [in Ukrainian].
14. Shematyzm vseho dukhovenstva hreko-katolytskoi Lvivskoi mytropolychoi arkhieparkhii na rik 1924. (1924). [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Lviv Metropolitan Archdiocese for the year 1924]. Richnyk 72. Lviv: Nakladom arkhieparkhialnoho dukhovenstva, 328 s. [in Ukrainian].
15. Shematyzm Hreko-Katolytskoho dukhovenstva Lvivskoi arkhieparkhii na rik 1930. (1930). [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Lviv Metropolitan Archdiocese for the year 1930]. Richnyk 75. Lviv: Nakladom kantseliarii mytropolychoi konsystorii. 165 s. [in Ukrainian].
16. Shematyzm Hreko-Katolytskoho dukhovenstva Lvivskoi arkhieparkhii na rik 1932/33. (1932). [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Lviv Metropolitan Archdiocese for the year 1932/33]. Richnyk 77. Lviv: Nakladom mytropolychoi konsystorii. 242 s. [in Ukrainian].
17. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv. F.201 Hreko-katolytska mytropolycha konsystoriia m. Lviv. Op. 4a Metrychna knyha (narodzhennia) m. Zolochiv povit Zolochiv z 1912–1940 rr. [Record book (birth) of the city of Zolochiv, Zolochiv county from 1912 to 1940.]. Od. zb. 8599 (1912–1944). 226 ark. [in Ukrainian].